

דוחקי הקץ

המחזה נכתב בעקבות הטבח שביצע ברוך גולדשטיין ב-25 לפברואר 1994 במערת המכפלה בחברון, ובעקבות מסקנות ועדת החקירה הממלכתית שהוקמה אחריו. עם זאת כל הדמויות במחזה, ובכלל זה גם הדמויות המבוססות על דמויות אמת, וכן כל האירועים והדיאלוגים הכלולים בו, הם למעשה פרי דמיונו של המחזאי. המחזה הוצג לראשונה בתיאטרון החאן בירושלים ב-2013 בבימוי רוני ניניו.

העלילה

העלילה מתרחשת בשנת 2011 במיקומים שונים בירושלים ובהתנחלויות בגדה המערבית.

הדמויות

1. חגי רוזנפלד (40) - מחזאי ירושלמי, דתי לשעבר
2. יובל רוזנפלד (17) - בנו, תלמיד ישיבה תיכונית באפרת
3. נעמי פארי (45) - מנהלת תיאטרון בירושלים
4. עו"ד מיכה פלג (60) - היועץ המשפטי של התיאטרון
5. הרב הלל עמיאל (60) - ראש ישיבה באלון שבות
6. הרב עידו אֶלְפָּה (44) - רב הכולל במערת המכפלה
7. הרב דוב ליאור (78) - רב קריית ארבע
8. הרב ישעיהו צורי (40) - מורה בישיבת עוד יוסף חי
9. הרב יצחק גינזבורג (67) - נשיא ישיבת עוד יוסף חי
10. ברוך גולדשטיין (37) - מבצע הטבח במערת המכפלה

החלל

התפאורה מופשטת ומאפשרת את קיום הסצנות במיקומים השונים בלי חילופים מסובכים.

הערה

הספר "תורת המלך" הנזכר בעלילה, הוא חיבור הלכתי שיצא לאור בשנת 2009 בהוצאת המכון התורני בישיבת "עוד יוסף חי", מאת הרבנים יצחק שפירא ויוסף אליצור. הספר "אחים יקרים" הנזכר גם הוא, יצא לאור בהוצאת כתר ב-1987, והוא ספרו של העיתונאי חגי סגל, המתאר את קורות המחתרת היהודית שנלכדה ב-1984.

1. שער ישיבה תיכונית באפרת. חורף. חגי ממתיך. נכנס יובל שיצא משער הישיבה, כיפה סרוגה על ראשו, ותיק בית הספר על גבו. הוא ממהר אל חגי. הם מתחבקים.

- יובל: המבורגר או פיצה?
חגי: אתה בוחר.
יובל: היום תורך. החברים שלי יכולים להגיד מה שהם רוצים. מותר לי לאכול איתך. מותר לי ללמוד איתך. מותר לי אפילו להתפלל איתך.
חגי: למרות שאני מחלל שבת?
יובל: אי אפשר להאשים אותך על החינוך שקיבלת. רק בעיני הרמב"ם צריך להוציא להורג את כל החילונים.
חגי: אז קראת את המאמר ששלחתי לך.
יובל: כן. הרמב"ם אומר שיהודי כופר בתורה שבעל פה דינו מוות. הרמב"ן אומר שהוא בגדר שוגג¹.
חגי: יפה מאד.
יובל: אתה יודע, גם אימא אומרת שבכל זאת ירשתי ממך משהו. נו, בוא כבר. עוד מעט הם יצאו החוצה. (מסתכל בו) אתה נשאר כאן בכוונה כדי שייראו אותנו?
חגי: איך הייתה מסיבת פורים אתמול?
יובל: שְׁמֵחָה. למה אתה שואל?
חגי: אני רוצה לדעת.
יובל: מישהו כבר סיפר לך?
חגי: למה דווקא לברוך גולדשטיין?
יובל: זאת רק תחפושת, אבא.
חגי: אני רוצה להבין. אתה צריך להוכיח משהו לחברים שלך? לרבנים שלך?
יובל: זאת הייתה סתם בדיחה.
חגי: אתה בטוח?
יובל: אימא מרשה לנו להיפגש פעם בשבוע. אתה רוצה לבזוז את הפגישה הזאת על שטויות?
חגי: האיש הזה היה רוצח, יובל.
יובל: רוצח?
חגי: הוא לא רצח עשרים ותשעה איש?
יובל: הוא הרג.
חגי: הרג?
יובל: "לא תרצח" לא חל על גויים.
חגי: "לא תרצח" לא חל על גויים?
יובל: כן. תקרא בספר הזה. (מוציא מתיקו את הספר "תורת המלך" ומצטט)
אומר הרמב"ם: כל ההורג נפש אדם מישראל עובר בלא תעשה. שנאמר לא תרצח. הרי לנו אמירה מפורשת שאיסור "לא תרצח" מתייחס רק ליהודי שהורג יהודי ולא ליהודי שהורג גוי.

¹ במחלוקת זו עסקו מאמרים רבים, למשל מאמרו של הרב יואל בן נון "קהל שוגג ומי שחזקתו שוגג או טועה" שהתפרסם באקדמות; כתב-עת למחשבה יהודית בשנת 2001.

חגי: (לוקח את הספר) מי נתן לך את הספר המתועב הזה? הדברים האלה הם שטות גמורה, יובל.

יובל: אתה רואה? רק אתה יודע מה צריך לקרוא.

חגי: אני חושב על מה שאני קורא. (מחזיר לו)

יובל: גם אני. לא כתוב כאן שמותר להרוג גוי. כתוב רק שהעבירה אינה רצח.

חגי: גוי הוא לא אדם? רצח גוי היא עבירה פחותה מרצח יהודי?

יובל: כל כך שמחתי שבאת. חשבתי שנוכל לדבר על הספר הזה. אתה החלטת שהוא מתועב עוד לפני שקראת אותו.

יובל תוחב את הספר לידי חגי ויוצא. אור על ברוך גולדשטיין המחזיק אל חגי. חגי מפנה ממנו את מבטו ופונה לקהל.

חגי: לא רצתי אחריו. חששתי להביך אותו בפני חבריו. גם לא היה טעם להתעמת איתו, כשהוא כועס. לקחתי את הספר הזה, "תורת המלך" מאת הרב שפירא משיבת "עוד יוסף חי" ביצהר, והלכתי אל הרב עמיאל, ראש הישיבה בה למדתי ובה לימדתי, שגם אחרי פרישתי נשאר מורי ורבי.

2. משרדו של הרב הלל עמיאל בישיבה באלון שבות. חגי חובש כיפה. הספר "תורת המלך" בידו.

הרב עמיאל: הספר הזה הוא גיבוב מגמתי של ציטוטים מדברי רבנים שנאמרו בתקופות אחרות ובהקשרים אחרים. לא מלמדים אותו בשום ישיבה תיכונית. מישהו פיתה את יובל לקרוא בו. אני אדבר עם המנהל שלו.

חגי: לא לימדו אותו שם שגולדשטיין רוצח?

הרב עמיאל: לימדו. אבל בגיל הזה ההורמונים משתלטים מדי פעם על ההיגיון. אל תדאג, חגי. הוא ילד טוב. זה יעבור.

חגי: הוא קם כל בוקר בארבע. מתפלל. טובל. כל שבוע הוא עושה תענית.

הרב עמיאל: בגילו היית בדיוק כמוהו.

חגי: סיכמתי עם אימא שלו שהוא עושה בגרות והולך לישיבת הסדר. אני רואה שהוא לא לומד לבחינות, ולא רוצה ללכת לצבא.

הרב עמיאל: אני אדבר איתו.

חגי: אני חייב להיפגש איתו יותר. התחפוש הזאת לא מקרית. בשנה האחרונה הוא התחיל לבלות שבתות בקריית ארבע. לצטט את הרב כהנא. אני מתאר לעצמי מה אומרים לו שם על גולדשטיין. (שתיקה) אתה לא חושב שיכול להיות קשר בין גולדשטיין לבין הספר הזה?

עמיאל: הספר הזה נכתב חמש עשרה שנה אחרי הטבח שלו.

חגי: אולי היו רבנים שלימדו כבר אז את מה שכתוב בו.

עמיאל: אני לא בטוח שגולדשטיין למד אצל מישהו.

חגי: הוא לא היה טובח בלי אישור של רב.

- עמיאל: הוא לא ביקש אישור, ולו ביקש, אף אחד לא היה נותן לו. לא קראת את דו"ח וועדת החקירה של השופט שמגר? גולדשטיין היה במצוקה גדולה בגלל הסכם אוסלו. בחנוכה נורו שני חברים שלו. הוא הוזעק להקיות אותם ולא הצליח. זה היה טראומתי מאד בשבילו. בערב פורים הוא בא להתפלל במערה וראה חמש מאות ערבים צועקים "אטבח אל יהוד". הצבא היה ערוך לקראתם. קראתי את הדו"ח כמה פעמים. הייתה פלוגה שלמה סביב המערה. הייתה תגבורת מג"ב. משטרה.
- חגי: הוא חשש שהם לא יצליחו לעצור המון מתפרע. (בחשד) אל תגיד לי שאתה הולך לכתוב עליו מחזה.
- חגי: אתה לא חושב שגולדשטיין טָכַח, כי הוא שמע ממישהו ש"לא תרצח" לא חל על ערבים?
- עמיאל: ממי הוא שמע?
- חגי: אני לא יודע. הרב שפירא שכתב את זה ב"תורת המלך", למד אצל הרב גינזבורג מיצהר. אולי גם גולדשטיין למד אצלו?
- עמיאל: אצל הרב גינזבורג? כשגולדשטיין טָכַח בחברון, הרב גינזבורג היה ראש הישיבה בקבר יוסף בשכם, ועסק בהטפה ארסית נגד המדינה. (נוטל ספר ומצטט ממנו) "יש לעקר את הרוח הציונית, את בית המשפט לשִׁבּר ואת הממשלה למגר, עד לכינון ממשל תורני בארץ". (מחזיר אותו לארון) יש לי חמש מאות תלמידים שרבים מהם נחשפים לדרשות שלו. פתאום הם מתחילים לפקפק אם הם צריכים ללכת לצבא, להצביע בבחירות, לשלם מיסים. עליו אתה צריך לכתוב את המחזה. לא על גולדשטיין האומלל שיצא מדעתו. (שתיקה) ועשה לי טובה. אל תחבוש כיפה כשאתה מבקר אצלי.
- חגי: למה?
- הרב עמיאל: כי לפי אותו עיקרון אני צריך להוריד את הכיפה שלי כשאני מבקר אצלך.

חשכה על הרב עמיאל. חגי פונה לקהל. "תורת המלך" בידו.

- חגי: המחשבה שרעיונות מטורפים כמו אלה שב"תורת המלך" חלחלו לתודעתו של גולדשטיין לא הרפתה ממני. למחרת השכמתי לספרייה הלאומית לקרוא מאמרים של רבנים שנכתבו בחברון לפני הטבח. (מראה מאמר) בין המאמרים האלה מצאתי את "בירור הלכות הריגת גוי" מאת הרב אֶלְפֶה, ראש הכולל במערת המכפלה. מאמר כזה יכול היה בקלות לשכנע את גולדשטיין להרוג. מיהרתי לתיאטרון.

3. משרדה של נעמי בָּאֵרִי, מנהלת תיאטרון בירושלים. נעמי מעיינת במאמר "בירור הלכות הריגת גוי".

- חגי: קראתי את המאמר הזה שוב ושוב, נעמי. (מראה לה) כאן קובע הרב אֶלְפֶה ש"לא תרצח" לא חל על הריגת גוי, וכאן הוא מפרט את התנאים בהם יהודי חייב להרוג גוי. הוא אפילו לא צריך בשביל זה אישור של בית דין.

- נעמי: יכול להיות שהרב אֶלְפֶה הוא רק קצה הקרחון. תסתובב קצת בישיבות בחברון ובקריית ארבע. אולי היו עוד רבנים שהסיתו את גולדשטיין. נסה להיפגש עם החברים שלו בתנועת כך. עם אלה שעולים כל שנה לקבר שלו.
- חגי: אני אסע עכשיו למערת המכפלה. אולי הרב אֶלְפֶה יסכים לדבר איתי.
- נעמי: אתה לא מחכה למיכה? הוא צריך להגיע.
- חגי: בשביל מה?
- נעמי: הוא בקיא מאד בפרשת גולדשטיין. הוא ריכז את חקירות השטח של וועדת שמגר. הוא יודע גם מה שלא נכתב בדו"ח של הוועדה.
- חגי: מיכה יודע לקרוא מאמר של הרב אֶלְפֶה?
- נעמי: הוא יודע מהן ההשלכות המשפטיות של המאמר הזה.
- חגי: כשנצטרך ייעוץ משפטי, נפנה אליו.

נכנס עו"ד מיכה פלג, היועץ המשפטי של התיאטרון.

- מיכה: קראתי את המאמר. אני מוכרח להודות שאני לא מבין את ההתרגשות שלכם. הרב אלבה פרסם את המאמר הזה חודש אחרי הטבח.
- חגי: אולי התוכן שלו הגיע לידיעתו של גולדשטיין לפני הטבח?
- מיכה: ואולי לא?
- נעמי: אבל אם הוא הגיע לידיעתו, יתכן שהוא השפיע עליו.
- מיכה: את מבינה מה יקרה אם מישוהו במחזה שלו יעלה טענה כזאת?
- נעמי: אולי יתברר שהרב אלבה הוא לא היחידי שהסית.
- מיכה: מי עוד?
- נעמי: רבנים אחרים שהיו מקורבים לתנועת כך.
- מיכה: אולי, אבל אין לכך שום ראיות.
- חגי: תקרא מה כתוב בדו"ח וועדת שמגר. (מראה לו) ב-84 גולדשטיין היה המועמד השלישי ברשימת כך לכנסת.
- מיכה: אז מה? אתם לא יודעים על מה אתם מדברים, נעמי. עבדתי בשביל וועדת שמגר ארבעה חודשים. יום ולילה. אספתי מסמכים. זימנתי עדים. גביתי עדויות. אני יכול לומר בוודאות שתנועת כך לא תכננה את הטבח הזה.
- חגי: הוועדה מצטטת ריאיון שגולדשטיין נתן לעיתון כמה ימים לפני הטבח: "הערבים יסלקונו מכאן אם לא נסלק אותם לפני כן. הם יורשיהם האמיתיים של הנאצים. הם לא ישקטו עד שיאנסו את כל הנשים היהודיות וירצחו את כל הגברים היהודיים." זוהי העמדה של תנועת "כך". לא יכול להיות קשר בינה לבין הטבח?
- מיכה: הריאיון הזה משקף תפיסת עולם מעוותת, דעה קדומה, שנאה, קנאות וטיפשות. אבל הוא לא מוכיח שגולדשטיין נשלח על ידי מישוהו.
- חגי: הוועדה עצמה כותבת שנפתחו נגדו ארבעה תיקים במשטרה...
- מיכה: אלה היו תיקים קלים מאד. הוא הפר סדר במערת המכפלה. דחף חייל. קרע מודעה של המושל הצבאי. הפך ארון של ספרי קוראן.
- נעמי: וזה לא מעיד שהוא פעל באופן שיטתי במסגרת "כך"?
- מיכה: זה לא מעיד שהוא נשלח לטבוח.

- חגי: עם כל הכבוד לוועדה, מיכה, הדו"ח שלה לא מצליח להסביר למה קם יום אחד רופא, שטיפל גם בערבים, וטבח עשרים ותשעה מתפללים במסגד.
- מיכה: הוועדה קבעה שהוא פעל מתוך מצוקה נפשית. לא כתבנו את זה במפורש, אבל לא היה לנו ספק שהוא יצא מדעתו.
- נעמי: אם אתה מתעקש שהוא יצא מדעתו, אתה פוטר אותו מאחריות. אותו ואת מי ששלח אותו.
- חגי: אני משוכנע שהוא פעל בגלל שטיפת המוח של תנועת כך... ובהסתה של הרב אלבה.
- נעמי: שום בית משפט לא יקבל את זה. אין טעם לכתוב מחזה כזה, אם הטענות שבו לא מבוססות.
- חגי: אני לא רוצה לכתוב אותו, מיכה. אני מוכרח.

חגי יוצא.

- נעמי: חגי הוא אדם אחראי, מיכה. הוא יחקור ויבדוק.
- מיכה: ברגע שהוא יתחיל לדובב את החסידים של גולדשטיין, הם יגלו את הכוונות שלו. היצרים יתלהטו. הויכוח לא יהיה רק מילולי. לא תוכלו להתחמק מאחריות בטענה של חופש אמנותי. גם אתכם אפשר להאשים בדיבה או בהסתה.
- נעמי: לא נתחיל בחזרות על המחזה הזה לפני שתאשר אותו.

4. הכולל במערת המכפלה. הרב עידו אלבה ליד שולחנו, תפילין לראשו, ספר בידו.
- חגי: כבוד הרב אלבה, קראתי את המאמר שלך "בירור הלכות הריגת גוי". אתה טוען שגויים הסוברים שעליהם לשכנע בדתם אחרים, כמו מוסלמים שמאמינים בג'יהאד, מצווה על יהודי להורגם.
- הרב אלבה: כך קבע הרמב"ם.
- חגי: אתה חושב שגולדשטיין היה מודע לתוכן המאמר שלך?
- הרב אלבה: כשפרסמתי אותו גולדשטיין כבר היה בין המתים.
- חגי: אני מניח שלימדת את תוכנו גם לפני שפרסמת אותו.
- הרב אלבה: ודאי. אבל גולדשטיין מעולם לא נמנה עם תלמידיי.
- חגי: האם יכול להיות שתוכן המאמר הגיע לידיעתו באמצעות תלמידך?
- הרב אלבה: יכול להיות.
- חגי: האם יכול להיות שהוא ראה בערבים במערת המכפלה מוסלמים שמאמינים בג'יהאד, והסיק שחובה עליו להרוג אותם?
- הרב אלבה: יכול להיות, אבל הוא ידע שהמאמר שלי הוא בירור הלכתי ולא פסק הלכה, ולכן אי אפשר לראות בו היתר לשום פעולה.
- חגי: אתה חושב שגולדשטיין פנה אל רבנים, והם התירו לו לטבוח?
- הרב אלבה: גולדשטיין היה תלמידו של הרב כהנא זכרוננו לברכה, שנרצח כמעט ארבע שנים לפני הטבח.
- חגי: אתה חושב שרב מתלמידי כהנא התיר לו?
- הרב אלבה: אני חושב שהוא חשב שהוא לא צריך היתר. לפי תורת הרב כהנא צריך להפריד בין יהודים וערבים. היהודים בארצם, והערבים בארצותיהם.

- חגי: גולדשטיין טָכַח כדי לגרש את הערבים!?
- הרב אלבה: ודאי. הרב כהנא יזם חוק הקובע שרק יהודי יכול להיות אזרח במדינת ישראל. הוא יזם חוק הגוזר שנתיים מאסר על יהודי וערביה או יהודיה וערבי, שקיימו יחסי מין.
- חגי: כך קבעו גם חוקי נירנברג.
- הרב אלבה: הרמב"ם היה גוזר עליהם מוות.
- חגי: לו הרב כהנא היה חי, גולדשטיין היה ודאי מתייעץ איתו.
- הרב אלבה: אמרתי לך. אני חושב שגולדשטיין לא היה זקוק לשום היתר. הוא ידע שחובת המלחמה בשבעת העממים מוטלת על כל אחד מאיתנו. ויש להורגם גם אם הציבור לא הכריז עליהם מלחמה.
- חגי: כך אתה כתבת במאמר שלך. אולי אתה נתת לו את ההיתר?
- הרב אלבה: משה רבנו נתן אותו הרבה לפני. דברים פרק ז': **(מראה לו בתנ"ך)** כִּי יִבְיָאֵךְ ה' אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָתָּה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ, וְנָשַׁל גּוֹיִם רַבִּים מִפְּנֶיךָ, הַחֲתִי וְהַגֵּרָגָשִׁי וְהָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרָזִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוֹסִי... וְנָתַנָּם ה' אֱלֹהֶיךָ, לְפָנֶיךָ וְהַפִּיתָם; הַחֲרֵם תַּחֲרִים אוֹתָם, לֹא תִכְרוֹת לָהֶם בְּרִית וְלֹא תִתְּנָם.
- חגי: את שבעת העממים האלה הכחדנו לפני שלושת אלפים שנה.
- הרב אלבה: **(בתקיפות)** גולדשטיין לא היה זקוק למאמר שלי. הזעם שאתם חשים כְּלָפִי רבנים כמוני, מעיד שאתם מפחדים שמא פסקי הלכה של חכמי ישראל יתגלו לעיני הגויים וכעיסו אותם. כל מי שלמד אי פעם תורה יודע שהיא מפלה בין יהודים לגויים. אתה יכול לכנות את האפליה הזאת גזענות, פאשיזם, נאציזם. זה לא יעקור אותה מן היהדות. זה מה שכתוב בְּסִפְרֵי־הַקְדוּשִׁים. לא נשנה בם קוצו של יוד כדי לְרַצּוֹתְכֶם.
- חגי: הבנתי. תודה. **(פונה ללכת)**
- הרב אלבה: **(אחריו)** זה לא אומר שאני מצדיק מה שגולדשטיין עשה. ייתכן אפילו שהזיק יותר משהועיל.
- חגי: ומה בדבר אותם עשרים ותשעה איש שחייהם קופחו?
- הרב אלבה: קופחו.

5. משרדה של נעמי בארי בתיאטרון. נעמי מעיינת ברשימותיו של חגי.

- נעמי: אבל אין לך הוכחה שהרב אלבה השפיע על גולדשטיין. אתה רק משער שכן היה.
- חגי: אני אכתוב שאני רק משער.
- נעמי: אולי נתייעץ שוב עם מיכה?
- חגי: הרב אלבה עצמו אמר שייתכן שגולדשטיין היה מודע לתוכן המאמר שלו.
- נעמי: הקלטת?
- חגי: רשמתי. **(שתיקה)** למה את דואגת כל כך?
- נעמי: כי אם לא הקלטת, נצטרך להסתפק בהשערות, ההאשמות נגד הרב אלבה תהיינה חלשות, והמחזה לא יהיה אפקטיבי.
- חגי: אם זה כל כך מטריד אותך, אני אחזור אליו ואקליט אותו.

- נעמי: יש כאן משהו לא הגיוני, חגי. הרב אלבה נעצר אחרי שהוא פרסם את המאמר שלו. הוא יושב שנתיים במאסר על הסתה לגזענות. אם הוא באמת הסית את גולדשטיין לרצוח, כפי שאתה טוען, אז למה הפרקליטות העמידה אותו לדין רק על הסתה לגזענות, ולא על הסתה לרצח?
- חגי: כי הפרקליטות הולכת בדרך הקלה. בדיוק כמו וועדת שמגר.
- נעמי: אז אולי במקום לכתוב על הרב אלבה, צריך לכתוב על הפרקליטות.
- חגי: אבל הרבנים הם שורש הבעיה, נעמי. לא הפרקליטות. אם נציג במחזה את חומרת ההסתה שבפסיקות שלהם, הפרקליטות תהיה מוכרחה להתערב ולהעמיד אותם לדין.
- נעמי: אתה טועה. הפרקליטות תעמיד אותם לדין רק ברגע שתאשים אותה בהתרשלות.
- חגי: מיכה כבר אמר לך משהו?
- נעמי: הוא לא צריך להגיד לי שום דבר.
- חגי: לא ראית שהוא מפחד? הוא יודע מי האנשים שאני כותב עליהם, ומה הם מסוגלים לעשות.
- נעמי: אתה חושב שגם אני מפחדת?
- חגי: אני לא יודע.
- נעמי: אני לא מפחדת. אני רוצה שתכתוב את המחזה הכי טוב שאתה יכול. מחזה שיבחן את הקנאות על כל היבטיה. בעיקר את התבוסה שלנו מולה. למה הממשלה והצבא נכנעים לה? למה שמגר ויתר? למה הפרקליטות התקפלה? מיכה עבד שם. הוא מכיר את מערכת היטב. הוא ישמח לעזור לנו. (חגי שותק) אתה חושב שאפשר לתקן את הרבנים האלה? הקנאות שלהם היא מחלה חשוכה מרפא, שאי אפשר להחלים ממנה. צריך להעמיד אותם לדין ולכלוא אותם. הם ישתחררו רק בתנאי שיחדלו לחרחר שנאה. בכל יום אני רואה את הרבנים האלה כובשים עוד משלט בתוכנו. נדחקים למשרדי הממשלה, לעירייה, לצבא - לא כדי לחיות איתנו, אלא כדי לשרת איזה אָל קנא ונקם במלחמות שלו. עוד כמה שנים הם יקימו משמרות מהפכה ויכריחו אותנו לעבוד אותו. גבר בלי ציצית יושלך לכלא. אישה שלא טבלה במקווה, תיסקל. ילד שחילל שבת, יִחָנֵק. לכן אנחנו צריכים פרקליטות חזקה. לכן אנחנו צריכים שופטים חזקים. לכן אנחנו צריכים מחזה שיכריח את מערכת המשפט לעשות חשבון נפש, ולהשליט את החוק על המטורפים האלה.

חגי פונה לקהל.

- חגי: (לקהל) לא הייתי בטוח שהנבואה שלה תתגשם, אבל הביקורת שלה על הפרקליטות הייתה הגיונית. אולי היא צודקת. אולי המחזה הזה צריך לטלטל גם את הפרקליטות.

6. מסעדת המבורגרים באפרת. יובל יושב ואוכל. נכנס חגי. גולדשטיין יושב בפינת המסעדה, ומקשיב לשיחה בין חגי ויובל.

- חגי: בתיאבון.
יובל: תודה. תגיד, אבא. אתה ביקשת מהרב עמיאל לדבר איתי?
חגי: הוא דיבר איתך?
יובל: הוציאו אותי באמצע שיעור. כולם הסתכלו עלי כאילו הייתי פושע.
חגי: זאת זכות גדולה לשמוע אותו, יובל. אף אחד מהחברים שלך לא נפגש בימי חיי עם רב בשיעור קומתו.
יובל: אני לא הולך לישיבה שלו, אבא.
חגי: זאת הישיבה הכי טובה בארץ.
יובל: אני גם לא הולך לצבא.
חגי: תחשוב על זה. אני כמובן לא אכריח אותך.
יובל: אז למה אתה שולח אלי שליחים?
חגי: כי אני אבא שלך, ואני רואה את עצמי שותף לחינוך שלך.
יובל: אני רוצה שתהיה שותף, אבל אתה מחלל שבת. אוכל טרפה. כופר. נואף.
חגי: ואף על פי כן אני אבא שלך.
יובל: אתה עצמך אמרת לי כשהייתי בן שש: "כבד את אביך ואת אימך, רק אם הם ראויים לכבוד".
חגי: למה אני לא ראוי לכבוד? כי אני חי על פי המצפון שלי?
יובל: כי אתה מעדיף את המצפון שלך על פני התורה.
חגי: מה קרה, יובל?
יובל: ואתה תמיד מתעקש לפגוש אותי במקום שכולם רואים אותנו.
חגי: מה קרה?
יובל: הבוקר סילקו אותי מבית הכנסת. לא רצו שאתפלל איתם במניין. הרב ראה ושתק. (**חונק את בכיו**) אין לי אף חבר. בשביל למצוא מישוהו שמוכן לדבר איתי, אני צריך לברוח לישיבות רחוקות שבהן שלא מכירים אותך. לא עשית שום דבר רע, ואתה לא צריך לברוח. תראה מה מלמדים שם
חגי: בישיבות הרחוקות האלה. קראתי את "תורת המלך". (**פותח את "תורת המלך"**) אסור להציל גוי שטובע בנהר. אסור לילד אשת גוי שכרעה ללדת בשבת...
יובל: זה מה שכתוב כאן?!

יובל נוטל את הספר ומעיין בו. ניכר בו שהוא נרעש.

- חגי: לא קראת את זה? (**יובל שותק**) תסתכל בהערות השוליים. לפי דברי הרב גינזבורג, אם יהודי צריך כבד להצלת חייו, מותר לו לתפוס גוי ולעקור ממנו את הכבד בכוח. זה נראה לך? לתפוס גוי ולעקור ממנו את הכבד בכוח?! (**שתיקה ארוכה**) אתם לומדים את "ספר יהושע". נכון?
יובל: כן.
חגי: כשהייתי מורה לתנ"ך בישיבה, שאלתי יום אחד בחדר המורים על כיבוש הארץ. (**מוציא תנ"ך**) למשל בפרק ו' פסוק כ"א. יהושע כובש את יריחו.

"ויהרימו את כל אשר בעיר מאיש ועד אישה, מנער עד זקן, עד שור ושה וחמור לפי תָּרֵב". אתה מבין מה זה אומר? שהרגו אותם.

יובל:

את כולם. בדקירות חרב. בבטן. בעורף. בחזה. בגב. ערפו ראשי גברים ונשים, זקנים וילדים. ואחר כך דקרו גם את בעלי החיים שלהם. הם עשו את זה בכל הארץ. בכל עיר שכבשו. אתה יודע איך קוראים לזה היום? ג'נוסייד. השמדת עם.

חגי:

(בהיסוס) אבל כך התורה ציוותה. דברים פרק כ'. **(מראה לו)** "לא תִּחַיֶּיהָ כל נשמה. למען אשר לא יִלְמְדוּ אתכם לעשות כל תועבותם."

יובל:

זאת אומרת שגם התורה ציוותה על ג'נוסייד? שגם אלוהים רצה בו? **(יובל**

חגי:

שותק) שאלתי אז את ראש הישיבה. הרי היו שם בני אדם. מה חטאם? איפה היו הרחמים בליבותיהם של אבותינו? ואיפה הרחמים בליבו הטוב של האלוהים? **(שתיקה)** מיד קמה צעקה. רבנים, שהיו מורי הדור, החלו להתפתל ולתרץ מדוע רצח העם הזה היה הכרחי. איש לא היה מוכן לגנות אותו. אימא שלך הסכימה איתם כמובן. אחרי כמה שבועות עזבתי את הישיבה. אחרי עוד חודש עזבתי את הבית. אחרי עוד חודש הרגשתי שאני לא מאמין באלוהים שמצווה על רצח עם. לא בו, ולא בתורתו.

יובל:

אתה מרחם על עובדי האלילים האלה, שהיו חוטאים כה גדולים, עד שהיה הכרח להשמידם. אבל לפרק משפחה, להרוס את החיים של אשתך והבן שלך, שלא חטאו לאף אחד, זה בסדר גמור. עליהם אתה לא מרחם. כל לילה אני שומע את אימא בוכה במיטה שלה. **(קם ופונה לצאת)**

חגי:

חכה רגע. אתה באמת חושב שרצייתי לעזוב את הבית? אתה רוצה שאהיה כמוך. לכן אתה מספר לי על יהושע. כדי לבלבל אותי. כדי שיהיה לי ספק. כדי שאתפקר. אבל אני אמשך לשמור תורה ומצוות. אני אמשך להתפלל ולצום ולטבול, עד שתחזור הקדושה לחיים שלנו. חיים שאתה חיללת בכפירה ובהתהוללות, חיים שהמדינה שלך מחללת, שהצבא שלך מחלל, שבתי המשפט שלך מחללים. יהושע היה קדוש וכל מעשיו קדושים. עד כדי כך שהקדוש ברוך הוא עצר למענו את השמש בגבעון ואת הירח בעמק איילון.

יובל:

הוא יוצא. גולדשטיין מחייך אל חגי.

7. משרדו של הרב עמיאל.

הרב עמיאל: מה קרה? אתה נראָה נורא. שב. תשתה משהו. נפגשת עם יובל? כן.

חגי:

הרב עמיאל: הוא היה אצלי. הוא עוד לא החליט לאיזו ישיבה הוא הולך, והוא גם לא ייתן לאימא שלו להחליט. דרך אגב, הרב שלה הציע שהוא ילמד בבני ברק.

חגי:

והיא הסכימה?

הרב עמיאל:

כן.

- חגי: אולי באמת יותר טוב שהוא יהיה אצל חרדים בבני ברק מאשר בחברון.
אתה חושב שהרב שלה יהיה מוכן להיפגש איתי?
הרב עמיאל: אני אבקש ממנו.
חגי: לא כדאי שהוא ידע על מה אני כותב.
הרב עמיאל: הוא לא ממעריציו של גולדשטיין.
חגי: אני כבר לא כותב רק על גולדשטיין.
הרב עמיאל: אלא על מה? (שתיקה) על מה?
חגי: נפגשתי עם הרב אלבה. הוא לימד את המאמר שלו "בירור הלכות הריגת גוי" עוד לפני הטבח. יכול להיות שגולדשטיין הבין ממנו שהגיעה השעה להרוג כמה גויים.
הרב עמיאל: השתגעת? הרב אלבה הוא ראש כולל קטן ונידח. למאמר שלו לא יכלה להיות שום השפעה.
חגי: אבל רבנים רבים וחשובים קראו אותו, ולא מחו נגדו. הרב דוב ליאור, למשל, שכבר אז היה רב קריית ארבע.
הרב עמיאל: אתה מעלה בדעתך שהרב ליאור התיר לגולדשטיין לרצוח?
חגי: אני לא יודע. אבל אני יודע מהן דעותיו. הוא גם נתן מכתב הסכמה לספר "תורת המלך".
הרב עמיאל: זה לא מוכיח שום דבר.
חגי: זה מוכיח שמשוהו כנראה השתבש אצלנו. איך קרה שרבנים רבים כל כך הסכימו במשך דורות שלא תרצח לא חל על גוי?
הרב עמיאל: אם הרבנים האלה מקוממים אותך, אז חזור אלינו והתפלמס איתם.
חגי: גם עם הרמב"ם? יובל מצטט אותו כל הזמן. גויים שנטו למות, אסור להצילם. אסור לרפא אותם, אפילו בשכר. אסור לקחת רפואה מן הגוי. אסור אפילו להשיא לו עצה טובה.
הרב עמיאל: הוא גם אמר שכל המאבד נפש אחת מן העולם - גם גוי - כאילו איבד עולם מלא.
חגי: המורים בבית הספר שלו מתעלמים מזה.
הרב עמיאל: אז לִמַּד אותו את הרב קוק והוא יבין שיראת שמים שדוחקת את המוסר הטבעי אינה עוד יראת שמים טהורה. הרב קוק אומר שבכל אדם דולק נר - גם בגוי. וכל אדם צריך לגלות את אור הנר שלו ברבים ולהאיר בו לכולם - גם לגוי. הוא אומר שהדורות הולכים ומתעלים גם בקרב הגויים, ולכן הלכות הרמב"ם לגביהם אינן תקפות עוד. (חגי שותק) אתה נִרְאָה כמי שחרב עליו עולמו. הספק הזה הוא תוצאה של ההתרחקות שלך, חגי. אני משוכנע שהתורה תחזיר לך את שלמות הנפש. גם יובל יחזור אליך. אולי גם אשתך. אם תרצה, תִּלְמַד אצלנו.
חגי: אתה יודע שזה כבר בלתי אפשרי.
הרב עמיאל: אם תרצה לכתוב, לא נעמוד בדרכך. להפך. אצלנו תכתוב מחזות יותר עמוקים.
חגי: על גולדשטיין? על הרבנים שלו?
הרב עמיאל: אם תילחם על האמונה שלך, אני אלחם למענך.
- חגי פונה לקהל.

חגי: **(לקהל)** בלב כבוד חזרתי לירושלים. ידעתי שלא אוכל להיענות להצעה של הרב עמיאל. אבל רציתי מאד להקל על יובל. חששתי שהוא ישלם מחיר כבר מנשוא אם אכתוב על גולדשטיין ורבניו. אולי נעמי צודקת. אולי בכל זאת מוטב שאכתוב על הפרקליטות.

8. חגי נכנס למשרדו של מיכה. גולדשטיין משקיף על שיחתם.

חגי: אני לא מערער על מה ששמגר פָּלַל בדו"ח שלו, מיכה. אני מנסה להבין מה הוא לא פָּלַל בו, ולמה. הוא ידע שגולדשטיין שמר תורה ומצוות. הוא ידע שהוא התייעץ עם רב לגבי טיפול בחולה בשבת, לגבי הפריה חוץ גופית ותרומת כליה, שהוא ביקש אישור לתת מים לחולה ביום כיפור. הוועדה הייתה חייבת להניח שגולדשטיין ביקש אישור של רב גם לטבת. למיטב ידיעתי לא זימנתם לחקירה אף רב. גם לא את הרב ליאור.

מיכה: לא זימנו אותו לחקירה כי לא חשדנו בו. למיטב ידיעתנו הוא לא פסק שום הלכה בנוגע להרג ערבים.

חגי: אבל הוא הכריז שגולדשטיין קדוש.

מיכה: הוא הכריז שהוא קדוש לאחר מעשה.

חגי: ולכן צריך היה לחקור את השפעתו על גולדשטיין לפני המעשה. בלעדי החקירה הזאת אין בסיס למסקנה שלכם שגולדשטיין פעל לבדו.

מיכה: וועדת חקירה, חגי, היא גוף משפטי הפועל על פי דיני ראיות. היא אינה סמינר אקדמי הבוחן השפעה אידיאולוגית.

חגי: אני לא יכול להתחמק מן המחשבה המבהילה, שאולי הוועדה פחדה להזמין את הרב ליאור לחקירה.

מיכה: השופט שמגר היה האדם הכי חזק במדינה. ממי הוא היה צריך לפחד?

חגי: הוא פחד שהרב ליאור ישסה את חברי הכנסת שלו במערכת המשפט באמצעות חקיקה.

מיכה: **(בתקיפות)** שמגר עמד מול לחצי הפוליטיקאים בגבורה רבה. בכל הוועדות שבראשן הוא עמד. הוא זימן לחקירה כל מי שדבק בו רבב של חשד. ללא שום חשש.

חגי: אתה לא חושב שהוא היה צריך להזמין את הרב ליאור לחקירה?

מיכה: לא.

חגי: אני לא מבין למה אתה מגן מתעקש כל כך להגן על שמגר. גם כשהוא עמד בראש הוועדה לחקירת רצח רבין, הוא לא טרח לחקור מי שלח את יגאל עמיר.

מיכה: אני מגן עליו כי מערכת המשפט שהוא ביסס וחזק, ניצבת היום בפני התקפות חסרות תקדים, המסכנות את קיומה. כי בלעדיה נבלע איש את רעהו חיים. רוב חיי עבדתי בפרקליטות. בתנאים בלתי אפשריים. בלחצים בלתי נסבלים. כמעט בכל יום נאלצתי לסגת צעד לאחור, כדי להתקדם שניים למחרת. ויתרתי בתיק אחד כדי לזכות באחר. נלחמתי בחירוף נפש. אני לא מתנצל ולא מתבייש. אני לא אשתף פעולה עם מחזה כזה.

9. משרדו של הרב ליאור בקרית ארבע. חגי חובש כיפה. גולדשטיין מאזין.

- חגי: ערב טוב, כבוד הרב. כבודו לא מכיר אותי. אני בוגר ישיבת כרם עציון...
- הרב ליאור: שמעתי עליך. אתה יכול להסיר את הכיפה. יהודי חובש כיפה לשם שמם, לא לשמם של רבנים.
- חגי: **(מסיר את הכיפה)** רציתי ברשותך, כבוד הרב, לשאול אודות הספר "תורת המלך", שכבודו נתן לו מכתב הסכמה.
- הרב ליאור: ידידי הצעיר, במטותא. הרי אתה רוצה לשאול על ברוך גולדשטיין.
- חגי: בהחלט. אני מתעניין גם בו. בעיקר בקשר בין הספר הזה למעשה שלו.
- הרב ליאור: איך יכול להיות קשר ביניהם?
- חגי: יש בספר כמה בירורים הלכתיים העוסקים בהריגת גויים. הבירורים האלה התקיימו גם לפני הטבח.
- הרב ליאור: בירורים כאלה מתקיימים בכל ישיבה בעולם. לו הייתה להם משמעות מעשית, היו נעשים מעשי טבח כאלה חדשות לבקרים.
- חגי: הספר הזה מרחיק לכת, כבודו. **(מצטט)** אחרי מתן תורה התיאש הקב"ה מלהתייחס אל הגויים כאל ברי שיח איתו. בעצם הם הפכו לכאלה שאינם מצווים ואינם עושים, בדומה לבעלי החיים שחיים בעולם הזה.
- הרב ליאור: מה הפלא? כל מי שלמד תורה יודע שקיים בה יסוד מפלה. הרי הקדוש ברוך הוא בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. ולכן חיי יהודי קודמים לחיי גוי. ואם יהודי צריך לבחור בין חייו לבין חיי גוי, עליו לבחור בחייו.
- חגי: בהחלט, כבוד הרב, אבל הדברים האלה אינם עוסקים בבחירה בין חיי יהודי לחיי גוי, אלא בערכם של חיי הגוי. בעמוד קע"ה כתוב: על פי תרי"ג מצוות, אין בכלל מקום למציאות של גוי כמות שהוא. גוי אמור להפוך לגר תושב, וכל עוד הוא לא מתחייב לקיים את שבע המצוות שקבעה התורה לגויים, הוא במצב מקולקל, ולפי הרמב"ם אין מקום להשאירו בעולם.
- הרב ליאור: זוהי עמדתה של התורה. בשמות כ"ג היא אומרת במפורש: לא יִשְׁבוּ בְּאֶרֶץךָ, פֶּן יִתְּיֹאֲוּ אוֹתְךָ.
- חגי: כבוד הרב, האם אין בפרשנות הזאת עידוד לפגיעה בערבים, ירי על מכוניותיהם, התקפות על בתיהם, גזל הרכוש שלהם?
- הרב ליאור: יהודים אינם יורים בערבים בגלל בירור הלכתי, אלא כי הממשלה והצבא מגלים אוזלת יד נוראה בהגנה עליהם. אני ניצול שואה, רוזנפלד. ראיתי יהודים מובלים כצאן לטבח.
- חגי: בהחלט, כבוד הרב. לעולם לא נלך שוב כצאן לטבח. אבל מאידך, האם כבודו אינו חושש שספר כזה הופך גם אותנו לאכזריים?
- הרב ליאור: אנחנו שרויים במלחמה, רוזנפלד. כפי שנאמר במדרש תנחומא: כל שנעשה רחמן על האכזרים, נעשה אכזר על רחמנים. וזה מה שעשה גולדשטיין. לו ריחם על אותם המתפללים, הם היו עורכים בנו פוגרום, והיינו נאלצים להרוג רבים יותר, ביניהם גם רחמנים. **(בחשד)** אתה מקליט אותי?
- חגי: לא.
- הרב ליאור: אדרבא, תקליט. אתה גם יכול ללכת אחר כך למשטרה. מי שלח אותך?
- חגי: אמרתי לך, כבוד הרב, אני כותב מחזה. אני מנסה לברר את הקשר בין דברי רבנים לבין מעשי התלמידים שלהם.
- הרב ליאור: איזה קשר? איזה מעשים?

- חגי: אתה ודאי זוכר את המכתב שהפצת אחרי הסכם אוסלו בין ארבעים רבנים ובו שאלת אם חל על יצחק רבין דין מוות לפי ההלכה היהודית - "כדין מוסר שמוסר נפשות יהודים וממונם לידי גויים?" אולי המכתב הזה השפיע על יגאל עמיר?
- הרב ליאור: **(בכעס)** מעולם לא היה לי קשר אל יגאל עמיר! המכתב הציג שאלה הלכתית. שום דבר מעבר לכך.
- חגי: ועם גולדשטיין היה לך קשר? האם הוא שמע אצלך שיעורים? האם הוא התייעץ איתך בקשר להלכות הריגת גוי?
- הרב ליאור: ודאי שלא.
- חגי: אם כך מדוע אמרת בהספד על קברו שהוא "קדוש יותר מנרצחי השואה"?
- הרב ליאור: משום שהוא טיפל במסירות באשתי זיכרונה לברכה. אבל לו שמעת את דברי, רוזנפלד, היית מבין שלא שיבחת את מעשהו, אלא את מסירות נפשו למען ישועת עמו. תודה רבה.
- חגי: עוד שאלה אחת, כבוד הרב. אתה וודאי מכיר את הספר "אחים יקרים" - קורות אותה מחתרת יהודית משנת 84. מנחם לבני, מפקד המחתרת, מתאר דיון שקיימתם לפני ההתקפה במכללה האסלאמית, שבה נרצחו שלושה סטודנטים ונפצעו שלושים: **(מצטט מן הספר)** "לאחר הלוויות ששת התלמידים שנהרגו בצאתם ממערת המכפלה, התכנסו ראשי הציבור... נכחו הרב ולדמן, הרב לוינגר, והרב ליאור. הם טענו חד משמעית שלנוכח חולשת הממשלה יש להרתיע את הערבים. בתמיכתם הוחלט פה אחד שיש לבצע פיגוע המוני בנפש".
- הרב ליאור: **(בכעס)** אז מה שאלתך?
- חגי: האם כבודו היה באותה פגישה שמנחם לבני מדווח עליה?
- הרב ליאור: אני רב העיר. זאת הייתה חובתי.
- חגי: האם היית שותף להחלטה לבצע פיגוע המוני בנפש?
- הרב ליאור: ודאי שלא.
- חגי: אז למה הוא העליל עליך עלילה כזאת?
- הרב ליאור: כי הוא לא עמד על ההבדל בין דעת תורה לבין החלטות מעשיות.
- חגי: האם הצגת שם דעת תורה הקובעת שיש לבצע פיגוע המוני?
- הרב ליאור: אמרתי דברים שנועדו לחזק את ליבם של המתיישבים. באותו לילה הם היו זקוקים מאד לחיזוק.
- חגי: אבל המתיישבים הבינו שהורית להם לבצע פיגוע.
- הרב ליאור: לא הוריתי מאומה.
- חגי: כבוד הרב, אם כל הנוכחים בפגישה טעו בפירוש דבריך, ייתכן שהיית צריך לומר את דבריך ביתר זהירות?
- הרב ליאור: ייתכן.
- חגי: האם ייתכן שגם גולדשטיין טעה בפירוש דברים שאמרת?
- הרב ליאור: איזה דברים?
- חגי: **(מראה לו)** זאת למשל דְּרָשָׁת השבת שלך בפרשת "זְכוֹר" לקראת פורים לפני חמש שנים. האם ייתכן שאמרת דברים דומים גם בדרשה שלך לקראת פורים התשנ"ד, בשבוע שלפני הטבח? האם ייתכן שגולדשטיין פירש אותם כאילו יש היתר לטבח כזה?

הרב ליאור: **(בכעס)** בפרשת "זכור" אני דורש בכל שנה על עמלק. עמלק הוא שורש הרשעות והשנאה לעם ישראל, לאמונה בריבוננו של עולם, לצדק ולאמת, ויש למחותו מעל פני האדמה. ומי שממשיך את דרכו של עמלק חל עליו דינו של עמלק. וכך אדרוש כל עוד רוח באפי. תודה רבה.

חשכה על הרב ליאור.

10. משרדו של הרב עמיאל. חגי נכנס.

- חגי: נפגשתי עם הרב ליאור.
- הרב עמיאל: אתה שוב בענייני גולדשטיין?
- חגי: הרב ליאור לא מכחיש שבדרשת השבת שלו בפרשת "זכור" שבוע לפני הטבח, הוא אמר שמי שממשיך את דרכו של עמלק, חל עליו דין עמלק, ויש למחותו מעל פני האדמה.
- הרב עמיאל: אז מה?
- חגי: אז אולי היה בדברים האלה איזושהו מסר בשביל גולדשטיין, שהיה בבית הכנסת ושמע אותו.
- הרב עמיאל: איזה מסר? כל רב אומר את זה בפרשת זכור.
- חגי: באותה שבת הייתה לזה משמעות מיוחדת.
- הרב עמיאל: איזו משמעות מיוחדת?
- חגי: כמה ימים לפני כן התקבלה התראה למכונית תופת. השתררה בעיר בהלה. אתה לא חושב שהרב ליאור ידע שעל רקע הבהלה הזאת, הדרישה למחות את ממשיכי דרכו של עמלק תתפרש כהוראה לטבח ערבים?
- הרב עמיאל: אני לא בטוח.
- חגי: בעיני כל יהודי בחברון ממשיכי דרכו של עמלק הם הערבים.
- הרב עמיאל: זוהי כמובן קביעה חסרת שחר. על פי רוב הפוסקים אי אפשר לדעת היום מיהו עמלק ומיהם ממשיכי דרכו.
- חגי: אבל הקביעות של הרב ליאור הופכות למעשים. ב-84 קביעה שלו התיירה למחתרת של מנחם לֶבְנִי לבצע את הרצח במכללה האסלאמית. תקרא.
- (מראה לו את הספר "אחים יקרים")**
- הרב עמיאל: קראתי. מזמן.
- חגי: ומה עשית?
- הרב עמיאל: היו לי כל מיני מחשבות.
- חגי: איך יכולת להשלים עם העובדה שהרב ליאור ממשיך להיות רב עיר? הרי הוא התיר רצח.
- הרב עמיאל: הייתי רב צעיר. לא היה לי מעמד. גם לא ידעתי אם להאמין לו, לֶבְנִי.
- חגי: זה כתוב שחור על גבי לבן.
- הרב עמיאל: הרב ליאור אף פעם לא אישר את דבריו.
- חגי: הוא גם לא הכחיש אותם. אולי אפשר עדיין להעמיד אותו לדין משמעותי ברבנות הראשית?
- הרב עמיאל: על פרשה מלפני שלושים שנה?
- חגי: גם עליה, גם על פרשת גולדשטיין, וגם על דין המוסר ליצחק רבין.

- הרב עמיאל: יצאת מדעתך? איזה רב יסכים לשפוט אותו?
חגי: אתה.
עמיאל: **(בלעג)** ודאי.
חגי: למיטב ידיעתי עד היום לא אמרת נגדו שום דבר בפומבי.
עמיאל: אמרתי הרבה מאד.
חגי: גם לא שמעתי אותך אומר שום דבר בפומבי נגד "תורת המלך", שהרב ליאור נתן לו מכתב הסכמה.
הרב עמיאל: אמרתי בכל הזדמנות שצריך לשרוף את הספר המתועב הזה. זה לא מספיק?
חגי: אבל כשאני מנסה להוכיח שיש קשר בין הספר הזה לבין גולדשטיין, אתה דורש ממני לחדול.
הרב עמיאל: הספר הזה חסר חשיבות. אם לא תכתוב עליו, אף אחד לא יקרא בו.
חגי: יש לך מאות תלמידים, רב הילל. השתיקה שלך לנוכח מה שכתוב בו מתפרשת כהסכמה.
הרב עמיאל: הפרכת אתו בשיעורים שלי. הראיתי את הגיחוך והטיפשות שבו. אמרתי שאמנם אין בו הסתה לרצח, אך יש בו התרת דם.
חגי: ויצאת ידי חובתך?
הרב עמיאל: עד כאן, חגי. עשיתי די והותר. אני עומד בראש ישיבה. אני צריך תקציב למאות התלמידים שלומדים בה. מוטלת עלי אחריות כבדה מאד לעתידם.
חגי: ולכן שתקת?
הרב עמיאל: רבנים גדולים וחשובים ממני ידעו על מעורבות הרב ליאור במעשי המחתרת. ידעו ושתקו. כשהצעתי לראש הישיבה לדווח למשטרה, דלפה שמועה, ובתוך כמה שבועות החרימו אותי. כתובות נאצה נכתבו על הבית שלי. הייתי צריך לקחת את משפחתי ולעבור לירושלים. היום יחרימו גם את הישיבה שלי. **(לפתע בכעס גדול)** אתה לא מבין שחקירת הרב ליאור תזעזע את אמות הסיפים? המאורות הגדולים שלנו, מהרמב"ם ועד הרב קוק, יכבו. הם יוצגו כגזענים קנאים וחשוכים. ספריהם ישרפו. תלמידיהם יצאו לשמד. לזה אתה חותר?

11. לילה. מיכה במשרדו. חגי נכנס. גולדשטיין משקיף מרחוק.

- חגי: הנה הדרשה של הרב ליאור. כנראה שהוא אמר דברים דומים לאלה גם בשבת שלפני הטבח של גולדשטיין. תקרא.
מיכה: זאת הראייה הברורה שלך?
חגי: האם לא ייתכן שהרב ליאור זיהה את החרדה אצל גולדשטיין וחשב שהדרשה הזאת תתפרש כהיתר לטבח ערבים, בדיוק כפי שהתפרשו דבריו אל אנשי המחתרת של מנחם לבני ב-84? ובדיוק כפי שהתפרש אחר כך מכתבו אל ארבעים הרבנים בעניין דין מוסר על יצחק רבין?
מיכה: ייתכן שהוא חשב, אבל אני לא בטוח שאפשר להוכיח את זה.
חגי: אפשר עדיין לחקור אותו. אתה מקורב לשופט שמגר. דבר איתו. אולי אפשר להקים ועדת חקירה חדשה.

- מיכה: אי אפשר להקים ועדה חדשה. גם אין טעם לחקור את הרב ליאור. בית המשפט העליון פסק ב-96 שאי אפשר להוכיח שדרשות של רבנים מסיתות לפגיעה בערבים.
- חגי: אפשר לנסות.
- מיכה: התוצאה היחידה של חקירת הרב ליאור תהיה הפגנה של מאות אלפים ליד בית המשפט. משבר פוליטי שיוליד קטסטרופה. לשם מה?
- חגי: כדי לגלות מי אחראי לטבח הזה.
- מיכה: הוועדה לא התבקשה לגלות מי אחראי לטבח. היא התבקשה להסדיר את הכאוס במערה, והיא מילאה את חובתה. עד היום לא התרחשה שם אפילו תקרית אלימה אחת.
- חגי: אבל האחראים לטבח המשיכו לפסוק הלכות, להעמיד תלמידים ולהסית אותם. מאז נהרגו עשרות פלסטינים ומאות נפצעו מבלי שהיורים נתפסו. מאות בתים, חנויות ומסגדים הועלו באש. אלפי גפנים ועצי זית נעקרו.
- ב-2002 נחשפה מחתרת בת עין שהיא שמה ברצח שמונה פלסטינים. ב-2005 רצח מתנחל משבות רחל ארבעה פועלים ערבים.
- ב-2006 רצח נתן זאדה ארבעה ערבים בשפרעם. ב-2009 נתפס יעקב טייטל, גם הוא משבות רחל, שביצע כמה וכמה מעשי רצח במשך תשע שנים, ולפני שנתפס פוצץ מטען ליד דלת ביתו של פרופסור באוניברסיטה העברית, שדעותיו לא נראו לו. האחראיים לטבח הזה הם אלה שהסיתו גם לרצח רבין.
- מיכה: איפה אתה חי, חגי? אתה מצפה שוועדת חקירה תתקן חברה שלמה?
- חגי: אז מי צריך להעמיד לדין את האחראים לטבח של גולדשטיין?
- מיכה: הפרקליטות? המשטרה? הצבא? אולי גם הם מפחדים מהרב ליאור.
- חגי: הם לא מפחדים. יש חוק. אם אין סיכוי להרשיע את הרב ליאור על פי החוק, אין טעם להעמיד אותו לדין.
- חגי: אז רק אני נשארתי? אני והמחזה שאני כותב?
- מיכה: אני מציע לך לא לכתוב אותו.
- חגי: למה?
- מיכה: כי אני אמליץ לא להעלות אותו.
- חגי: גם אתה מפחד?
- מיכה: אני מנסה להיות הגיוני. אני יודע שיש גזענות ביהדות. אני מכיר את פרשת גולדשטיין. גם את כל התככים של הרב ליאור. המחזה שאתה רוצה לכתוב הוא הכרזת מלחמה על ציבור שלם של יהודים שרחוקים ממנו בכל ליבם, אבל לצערם הם לא יכולים לצאת נגדו.
- חגי: ואולי המחזה הזה יכפה עליהם חשבון נפש?
- מיכה: הוא ישכנע את העולם שכולנו גזעניים. רבנים בכל מדינה ייתבקעו לדין על הסתה לשנאה. כל עוד הגזענות הזאת חבויה, אסור לנו להסתכן ולחשוף אותה.
- חגי: אם נשאיר אותה חבויה. היא תתפרץ יום אחד ותמיט עלינו אסון גדול יותר מהטבח של גולדשטיין. יש לי בן שהמנוולים האלה כבר השתלטו על הנשמה שלו.
- מיכה: אם תכתוב את המחזה הזה, הוא יישאר במגרה.

12. ביתו של חגי. לילה. נכנס יובל.

יובל: אתה כותב מחזה על ברוך גולדשטיין?
 חגי: מי אמר לך?
 יובל: בגללי? בגלל התחפוש בפורים?
 חגי: מי אמר לך?
 יובל: אתה רוצה שיזרקו אותי מבית הספר? שיחרימו אותי?
 חגי: מי שמחרימים אותך בגלל שאני כותב מחזה על ברוך גולדשטיין, לא ראוי להיות חבר שלך.
 יובל: אלה החברים שלי. איתם אני חי. איתם אני לומד ומתפלל. אתה לא שונא רק את גולדשטיין. אתה שונא את כולנו. גם אותי.
 חגי: אני לא כותב מתוך שנאה, יובל. אני כותב מתוך פחד.
 יובל: לכן שלחת את הרב עמיאל שישכנע אותי ללמוד בבני ברק המסריחה.
 חגי: זאת הייתה ההצעה של הרב של אימא.
 יובל: אני רוצה שהחיים שלי יהיו קודש.
 חגי: ולכן אתה רוצה ללמוד אצל תלמידי הרב כהנא?
 יובל: אני אלמד איפה שאני רוצה.
 חגי: איפה?
 יובל: ב"עוד יוסף חי".
 חגי: ב"עוד יוסף חי"?! למה? בגלל שאני כותב מחזה על ברוך גולדשטיין?
 יובל: בגלל שזאת ישיבה מצוינת.
 חגי: אימא יודעת?
 יובל: השבוע אני הולך לשבת היכרות.
 חגי: ראש הישיבה הוא הרב שפירא שכתב את "תורת המלך". איזו קדושה יש בו? (פותח את "תורת המלך" ומצטט) מותר להרוג גוי רודף. ובכלל זה גם תינוקות וילדים, שאמנם הם חפים מפשע, אך יש חשש ממעשיהם כשיגדלו. (סוף ציטוט) להרוג תינוקות וילדים חפים מפשע?! (מראה לו בספר) ותקרא בהערת השוליים. גם ילדי הגויים האלה מרוויחים ממותם, כי אחרת יגדלו בצורה לא מתוקנת וממילא נצטרך להורגם. (יובל שותק) ליהדות יש גם פנים אחרים, יובל. רבי עקיבא אומר "חביב אדם שנברא בצלם". כל אדם. גם גוי. הרב קוק אומר: "אהבת הבריות צריכה להיות חיה בלב ובנשמה, אהבת כל אדם ואהבת כל העמים כולם". תחשוב על זה.
 יובל: אני חושב על זה כל הזמן. (קם)
 חגי: לאן?
 יובל: הביתה.
 חגי: אולי תישאר לישון כאן? (יובל פונה לצאת. חגי אוחז בידו) אז אולי תבוא אלי בשבת? נלך יחד לבית הכנסת. (הם מתחבקים) למה אתה בוכה, יובל? מה קרה?

יובל מתנתק ממנו ויוצא. חגי נשאר לבדו. הטלפון שלו מצלצל.

חגי: כן... מדבר... ממה להיזהר? למה?... רק רגע. מי אתה?

13. משרדה של נעמי בארי בתיאטרון. חגי משמיע לה הקלטה מן הטלפון שלו.

- קול גבר: אני רואה שאתה ממשיך לתחוב את האף שלך למקומות אסורים. זאת אזהרה אחרונה. למינים ולמלשינים לא תהיה תקווה.
- קולו של חגי: אני מוכן להיפגש איתך ולשמוע מה שיש לך לומר.
- קול גבר: להיפגש איתך?! על פי הרמב"ם צריך להרוג אותך.
- קולו של חגי: אני מתחייב להציג את העמדה שלך במחזה.
- קול גבר: לא יהיה מחזה. יש לך עשרים וארבע שעות להודיע לתיאטרון שהפסקת לכתוב. **(נשמע קול ניתוק השיחה)**
- נעמי: ממתי זה?
- חגי: מאתמול. הם גם שפכו זפת על הכביסה שלי. הבוקר מצאתי נחש מת בתיבת הדואר. מחר הם ישימו נחש חי.
- נעמי: הגשת תלונה במשטרה?
- חגי: הם אמרו שההודעה הטלפונית יצאה מטלפון ציבורי בקריית ארבע. גם הנחש כנראה הגיע משם.
- נעמי: אולי תיסע לתל אביב לכמה ימים?
- חגי: יובל מגיע אלי לשבת.
- נעמי: שייסע איתך.
- חגי: אז את מתקפלת.
- נעמי: אני לא מתקפלת. אני רוצה שתכתוב. **(שתיקה)** מיכה מכנס מחר את ההנהלה. אני חושבת שהם לא יאשרו את ההפקה. כשתגמור לכתוב, נדון במחזה שוב.
- חגי: אז עכשיו גם אנחנו מפחדים? כמו מיכה, כמו וועדת החקירה של שמגר, כמו הפרקליטות. כמו המשטרה. כמו הצבא. גם לנו יש משפחות. דירות. משכנתאות. למה לנו להסתבך עם אנשים שמניחים נחשים בתיבות דואר? אני עושה כל מה שאני יכולה.
- נעמי: אם ההנהלה לא תאשר את ההפקה, אני אציג את המחזה בכיכר ציון.
- חגי: מה קרה לך? יצאת מדעתך? אולי באמת כדאי שתעזוב את המחזה הזה. אני בכלל לא בטוחה שאתה מסוגל לכתוב ככה. **(בכעס)** אני לא רוצה לעמוד מחר על הקבר שלך ולהספיד אותך. תראה מה קרה לך. נעשית קנאי בדיוק כמו הרבנים שאתה כותב עליהם. אם האמת חשובה לך יותר מן החיים, אז לא תצליח לכתוב שום דבר. קדושים מעונים לא כותבים, כי הם לא אנושיים. כי הם לא רואים בני אדם נגד עיניהם.
- חגי: חשבתי שבכל יום הרבנים האלה כובשים עוד משלט בתוכנו. שאנחנו צריכים מחזה שיכריח את הפרקליטות להשליט עליהם את החוק. חשבתי שאנחנו מוכנים להסתכן במלחמה נגדם.
- נעמי: אל תטיפ לי, חגי. אני מסכנת במלחמה הזאת הרבה יותר ממך.
- חגי: ופְּשְׁמִיכָה דורש את הראש שלי, את ממהרת להתיז אותו.
- נעמי: אני נלחמת בדרך שיש סיכוי לנצח בה.
- חגי: את מוכנה להסתכן כל עוד ההצגה נמשכת. לא חשוב מה נאמר בה.

חשכה על נעמי. חגי פונה לקהל.

חגי: לא חששתי שהם יפגעו בי. חששתי שיפגעו ביובל. התקשרתי אליו. הוא לא ענה. התקשרתי לבית הספר. התברר שהוא לא הגיע באותו יום. התקשרתי אל אימא שלו. היא לא ידעה איפה הוא. יכול להיות שהוא בכל זאת נסע ליציהר.

14. אור על הרב ישעיהו צורי בישיבת "עוד יוסף חי" ביציהר. חגי נכנס.

חגי: אתה הרב צורי?
 הרב צורי: כן.
 חגי: הבן שלי כאן?
 הרב צורי: הוא בשיעור.
 חגי: אני מבקש שתקרא לו.
 הרב צורי: השיעור יסתיים בעוד שעה.
 חגי: אני מבקש שתקרא לו מיד.
 הרב צורי: אני לא יכול להפריע לראש הישיבה.
 חגי: אתה רוצה שאוציא אותו בכוח?
 הרב צורי: אתה יכול לנסות.
 חגי: אתה יודע שזאת עבירה על החוק. אתה רוצה שאפנה למשטרה?
 הרב צורי: כל זה בגלל "תורת המלך"? אפילו היועץ המשפט לממשלה קבע שהספר הזה הוא רק בירור הלכתי. הוא אינו מסית לאלימות ואינו מתכוון להסית לאלימות. בג"צ אישר את הקביעה הזאת.
 חגי: הבן שלי לא ילמד אצל רבנים שנותנים היתר להרוג חפים מפשע. בפרט לא ילדים. (מחייג בטלפון שלו)
 הרב צורי: היתר אין פירושו שמחר עליך לקום ולהרוג.
 חגי: מי ששומע אתכם מתירים, האצבע שלו קלה על ההדק.
 הרב צורי: אנחנו במלחמה. ובמלחמה, אם אין ברירה, מותר להרוג גם ילדי אויב חפים מפשע.
 חגי: התורה אמרה במפורש: לא יומתו אבות על בנים, ובנים לא יומתו על אבות. איש בחטאו יומת.
 הרב צורי: הפסוק הזה הוא הנחייה לשופט בבית דין. אנחנו נותנים הנחיות לחיילים.
 חגי: אתם בוחרים לאמץ הלכה שנוצרה כאשר לא היה לנו חיילים, והם לא היו צריכים להרוג. העולם השתנה מאז הרמב"ם. אצל גויים רבים יש דמוקרטיה. יש זכויות אדם. גם לנשים. העבדות בוטלה. גם חז"ל ידעו שבזמנים חדשים צריך מוסר חדש ופסקו במקום עין תחת עין, ממון תחת עין.
 הרב צורי: אדרבא, תמציא מוסר חדש. אתה אולי חי בגן עדן. אצלנו משליכים בקבוקי תבערה בכבישים, סכינאים דוקרים יהודים ושוחטים אותם. ילדי הערבים שאתה מגן עליהם משננים מינקותם את דברי נביאם: הנה בא יום וכאשר יסתתרו יהודים מאחורי אבנים ועצים, יאמרו האבנים והעצים: הו, מוסלמי, יהודי מתחבא מאחורינו. בוא והרגהו.
 חגי: אתם רוצים שנהיה כמותם? (מחייג שוב)

הרב צורי: (בכעס) אנחנו לא נהיה כמותם. אנחנו יהודים. נשמותינו הן חלק אלוה ממעל, וממנו נובעת קדושתנו. אנו חיים על פי מצוותיו ונלחמים את מלחמותיו. וזה מה שעשה גולדשטיין אציל הנפש, שאתה שופך את דמו לחינם. הוא לא היה צריך שום היתר משום רב. הוא טבח בערבים כדי לנקום את מות הצדיקים שנרצחו בחברון. רבנים. תלמידי חכמים. יהודים שומרי תורה ומצוות, שגססו שותתי דם בידיו. הוא טבח כדי לפתוח במלחמת מצווה! כדי לכונן את מלכות ישראל ששם ה' נקרא עליה! הוא טבח כדי לדחוק את הקץ. כדי להביא את המלך המשיח! גולדשטיין טבח כדי לדחוק את הקץ!?

חגי:

הרב צורי: אתה יכול לקחת את הבן שלך, אם הוא ירצה ללכת איתך.

הרב צורי יוצא. חגי מכבה את הטלפון שלו ופונה לקהל.

חגי: הרי הוא ידע שדחיקת הקץ היא מן העבירות החמורות בתורה. הגמרא אומרת: תיפח רוחם של מחשבי קיצין. הרמב"ם אומר שאם משיח מתמהמה, חכה לו עד שהקדוש ברוך הוא ישלחהו. הרב צורי יודע זאת היטב. אם הוא מקדש את דחיקת הקץ בידי גולדשטיין, כנראה שרבו, הרב גינזבורג, התיר לו. האם ייתכן שהרב גינזבורג התיר גם לגולדשטיין?

נכנסים הרב צורי ויובל.

חגי: בוא הביתה.
יובל: לא רוצה.
חגי: נדבר בדרך.
יובל: אני לא רוצה לדבר איתך.
חגי: חכה רגע. (מנסה לאחוז בידו)
יובל: אל תיגע בי! (פונה לצאת)
חגי: אתה לא נשאר כאן.
יובל: לא שואל אותך. (יוצא)

15. חגי נכנס אל בית הרב גינזבורג, בידו המאמר "ברוך הגבר". הרב עטוף בטלית עומד ליד דוכנו. גולדשטיין משקיף מרחוק.

חגי: קראתי את מאמרך "ברוך הגבר", כבוד הרב. כתבת בו שהטבח של גולדשטיין היה מעשה של דחיקת הקץ. אתה מודה שדחיקת הקץ היא ניסיון ל"כופף" את הקדוש ברוך הוא, ולהכריח אותו להביא משיח על פי רצונו של אדם, אך אף על פי כן אתה מתיר את המעשה, וטוען שהוא הוראת שעה. בכך, כבוד הרב, אתה מפר את פסיקותיהם של גדולי התורה לדורותיהם.

הרב גינזבורג: אכן כן. למרות שההלכה היא נצחית, ולמרות ההדרכה המדויקת שבתורה, יש פעמים שהמצב בו נתון האדם דורש מעשה שאי אפשר להסיק אותו מן התורה, ואז צריך האדם לעזרה מן הקדוש ברוך הוא עצמו.

- חגי: גולדשטיין קיבל עזרה מן הקדוש ברוך הוא עצמו?
 הרב גינזבורג: ייתכן שבמצב בו גולדשטיין היה, אי אפשר היה להכריע מתוך היגיון, אלא רק באמצעות אמת שלמעלה מן השכל, שהושגה ברגע של התגלות פנימית שבה הוא חש אלוקות.
- חגי: מנין לך שגולדשטיין חש את האלוקות? אולי באותו הרגע התגלה דווקא יצר הרע שבו?
 הרב גינזבורג: גולדשטיין טרח כל ימיו לפנות בתוכו מקום לשם יתברך שיבוא לשרות בו.
 חגי: ומנין לך שהוא זכה לכך?
 הרב גינזבורג: איננו יודעים. גם הוא עצמו לא ידע. אך באותו הרגע הוא חייב היה להכריע. והוא כנראה הכריע שבמעשה הטבח שלו הוא יִדְחַק בקב"ה שיופיע לאלתר.
- חגי: אבל הטבח הזה הוא בניגוד לתורה.
 גינזבורג: כתוב בתהילים עת לעשות לה', ועת להפר תורתו.
 חגי: כלומר לשם דחיקת הקץ מותר להפר את התורה?
 גינזבורג: בעיתוי הנכון.
- חגי: וגם שפיכות דמים נוראה כזאת מותרת?
 הרב גינזבורג: אינך חושב שהערבים הם אלה שרצו לשפוך את דמנו? אינך חושב שבמעשהו מנע גולדשטיין שפיכות דמים לעתיד לבוא?
 חגי: ביום הטבח התלקחה אש בעשרות ישובים ערביים ביהודה ושומרון.
 הרב גינזבורג: ועד מהרה שככה.
- חגי: עד מהרה יצאו הערבים לנקום. אוטובוסים התפוצצו בכל הארץ. בעפולה. בחדרה. בתל אביב. בחצי השנה שאחרי הטבח נרצחו 164 יהודים.
 גינזבורג: גולדשטיין הוכיח לערבים שיש בידינו להשיב להם כגמולם, ובבוא הרגע ננהג על פי הכלל: "טוב שבגויים הרוג".
- חגי: "טוב שבגויים הרוג" אינו מְצַנֵּה להרוג גויים, כבוד הרב. בתוספתא בקידושין כתוב: "טוב שבגויים - הרוג במלחמה".
 הרב גינזבורג: וכי אין אנו במלחמה?
 חגי: רק המדינה יכולה להכריז מלחמה. (שתיקה) כבוד הרב, האם גולדשטיין ידע שהתרת לפעול לדחיקת הקץ?
- חגי: לא אני התרתי. גולדשטיין זכה לפגוש את הקדוש ברוך הוא בשורש נשמתו, והקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו הוא שהתיר לו.
- חגי: כבוד הרב, ממי שמע גולדשטיין על האפשרות שהקדוש ברוך הוא עצמו יתיר לו לדחוק את הקץ? (גינזבורג שותק) האם ייתכן שהוא שמע מפי תלמידך שברגע של גילוי אלוקי בנפשו הוא יכול לפעול לדחיקת הקץ בניגוד לתורה? (גינזבורג שותק) למה הכרזת עליו שהוא קדוש?
- חגי: (גינזבורג שותק) כבוד הרב, קטונתי מלסתור את דעתך שגולדשטיין זכה להתגלות אלוקית, אף על פי כן אני מפציר בך לגנות אותו ואת הטבח שביצע, ולהכריז עליו כעל רוצח שהפר את התורה בבקשו לדחוק את הקץ.
- חגי: (גינזבורג שותק) כבוד הרב, אם לא תגנה אותו, תהיה היהדות לדת הגזענית ביותר עלי אדמות. יהודים רבים יתעבו אותה וינטשוה. (גינזבורג שותק) כבוד הרב, שנאת האִחֵר היא מחלה שְׁפִשְׁתָּה באברינו, והֶעֱלֵתָה בנו רָקָב. אם לא נִרְפָּא מִמֶּנָּה, נִפְחָד. נִפְחָד כי לא נהיה ראויים להתקיים.
- חגי: (גינזבורג שותק) כבוד הרב, אני חי בין חילונים. טעות היא לחשוב

שאדישותם הביאה אותם לידי התבהמות. טעות היא לחשוב שהם שקועים בנהנתנותם ובתאוותיהם. טמונים בהם כוחות אדירים. כאשר קמים עליהם, הם נלחמים בגבורה ובחירוף נפש. הם לא ירצו לחיות בחברה שבה גולדשטיין קדוש. לא ירחק היום והם יתעוררו, ובזעמם הם ינערו אתכם מעל גבם, ויבעטו בכם. הם יקראו אתכם מתוכם ויפיצו אתכם לכל רוח. הרב גינזבורג: הקשבתי לך באורך רוח, רוזנפלד. קיויתי שיעלה בידך לנטוע ספק בליבי, ולהביאני לידי חשבון נפש שבסופו אגנה את גולדשטיין. אבל הטענה היחידה בפיו היא שעלי לגנותו כדי לרפא את עצמנו מן הזלזול בחיי אדם ומשנאת האחר. מיהו האחר הזה? מוסלמים? אין לך עיניים לראות את המשטמה העמוקה לישראל הפורצת ממסגדיהם? וכי מבקש אתה שנכבד אותם על שנאתם? ובמטותא, אל תתהדר לפני בקדושת חיי האדם. ממתי האדם קדוש? בשר ודם אנו, והמוות אורב לפתחנו, ובמוקדם או במאוחר נִרְקָב כולנו מתחת לאדמה. ריבון העולם קדוש. הוא ותורתו. ואיננו קוראים עליו תיגר חלילה בדחיקת הקץ, אלא פועלים בשליחותו כאשר הוא מתגלה ליחידי הסגולה בינינו. וגולדשטיין הוא אחד מהם, ולכן גם הוא קדוש ויהיה קדוש לעולם. ואלה ביניכם שאינם רוצים לחיות במדינה בה הוא קדוש, שיואלו בטובם לקום וללכת.

חגי פונה לקהל.

חגי: כשיצאתי מאצלו חשתי בתוכי לראשונה את הלמות ליבו של גולדשטיין כאשר טיפס באותו שחר פורים במדרגות מערת המכפלה, רובהו הטעון בידו, וידעתי שהגיעה השעה לכתוב.

16. דירתו של חגי. חגי נכנס, מדליק את המחשב הנייד שלו ומקליד: "דוחקי הקץ" מחזה מאת חגי רוזנפלד. נכנס גולדשטיין.

גולדשטיין: אני מקווה שהבנת את דברי הרב גינזבורג.
חגי: גם אני מקווה שהבנתי.
גולדשטיין: כמו שמשון שהרג במותו יותר מאשר בחייו, כמו בר כוכבא שמרד ברומאים, ורבי עקיבא הכריז שהוא משיח, כך עשיתי גם אני את המעשה הקדוש ביותר שיכול יהודי לעשות למען עמו ואלוהיו.
חגי: וודאי.
גולדשטיין: אז כנראה שלא הבנת את הרב. ריבונו של עולם התגלה לפני, כמו למשה מתוך הסִּפָּה, וציווה עלי להקריב את חיי למען דחיקת הקץ.
חגי: זאת באמת זכות גדולה. אגב, אם תביע חרטה, אהיה מוכן להוסיף אותה.
גולדשטיין: חרטה על מה? המעשה שעשיתי היה טוב מאד בעיני הקדוש ברוך הוא. הוא קיבל את הקרבן שהקרבתי והרג בהם רבבות.
חגי: (מקליד) "המחזה מתרחש על רקע הטבח שביצע ד"ר ברוך גולדשטיין במערת המכפלה..."
גולדשטיין: אנחנו יושבים בחברון ונשב בה לעולם.
חגי: אני לא בטוח.

גולדשטיין: לו אני במקומך, לא הייתי משתדל כל כך לתקוע מקל בגלגלי הגאולה.
 חגי: תודה.
 גולדשטיין: אתה לא רואה איך דוחקי הקץ הולכים ומתחזקים בינינו?
 חגי: לא.
 גולדשטיין: יישוביהם משגשגים, ישיבותיהם מלאות אברכים, רבניהם מרביצים תורה, בבתי הכנסת שלהם הם קוראים זה אל זה ואומרים: קדוש-קדוש-קדוש ברוך גולדשטיין, מלוא כל הארץ כבודו? **(צוחק)** אות ומופת הוא שליבנו כבר נכון לגאולה. לא ירחק היום ומשיח צדקנו יופיע בסערה, ויוליכנו לניצחון על אומות העולם, ויקים את מלכות בית דוד, ויבנה לנו את המקדש, וינהיגנו על פי תורתו. וביום ההוא אני שב אל הארץ הקדושה הזאת ומטהר אותה מנוכרים ועוכרים, מחוטאים ומינים, ומעמיד רבנים לשופטים, ונביאים למורים, וצדיקים לשרים. והתיאטרונים שלכם יהיו לבתי כנסת, והאוניברסיטאות לישיבות, וברוכות השחייה למקוואות. **(צוחק)** וירושלים הבירה צהלה וְשִׁמְחָה. בכל עיר ומדינה יחגגו יהודים את נס פורים שעשיתי להם. ואתה והמחזה שלך תישָׁכְחוּ, כאילו לא הייתם, וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרָקֵב.

חגי ממשיך להקליד.

גולדשטיין: אני רואה שאתה בכל זאת מתעקש.

הוא פותח את הדלת ומכניס את יובל.

יובל: אתה מוכרח להפסיק לכתוב את המחזה, אבא.
 חגי: למה?
 יובל: אתה מוכרח להפסיק לכתוב אותו.
 חגי: למה?
 יובל: כי אני מבקש ממך.
 חגי: מישהו איים עליך?
 יובל: אף אחד לא איים עלי.
 חגי: אז מה קרה? **(יובל שותק)** מישהו מרבני יצהר היה אצלך? הם דיברו איתך?
 יובל: אף אחד לא דיבר איתי.
 חגי: מה הם הבטיחו לך?
 יובל: אם אתה לא מפסיק לכתוב, אני הולך ולא חוזר.
 חגי: אתה לא יכול לסחוט אותי, יובל.
 יובל: אתה לא תראה אותי יותר בחיים שלך.
 חגי: זה מה שאמרו לך להגיד לי?
 יובל: אף אחד לא אמר לי שום דבר.
 חגי: אתה לא צריך לפחד מהם, יובל. תעבור לגור אצלי. תלמד בירושלים.
 יובל: המחזה הארור הזה יותר חשוב לך ממני?
 חגי: אני כותב אותו למענך.
 יובל: למעני?! הוא חילול השם.

חגי: גולדשטיין חילל את השם. הרבנים ששלחו אותו חיללו את השם.
 יובל: גולדשטיין היה קדוש. הוא זכה להתגלות אלוקות בתוכו. ואם יקומו עוד יחידי סגולה כמוהו, וְיִאָּזְרוּ עוֹז וַיִּיקָּחוּ רֹבִים, ואם גם הם יהרגו כמוהו... מספיק, יובל.
 חגי: לא עשרים ותשעה, אלא מאות ואלפים...
 יובל: אמרתי מספיק!
 חגי: ואז אולי יתעוררו עליונים בשמיים, והקדוש ברוך הוא ישלח לנו את המשיח, והוא יעשה באומות העולם שפִּטִּים, ויגיע זמן גאולתנו.
 יובל: לא יכול להיות שאתה מאמין במה שאמרת.
 חגי: אני מאמין בכל לבי.
 יובל: היום אתה מאמין כמו גולדשטיין, ומחר תעשה כמוהו.
 חגי: הלוואי ואני אזכה.
 יובל: אתה אדם טוב, יובל. הרבנים האלה מנסים להשחית אותך.
 חגי: אתה מנסה להשחית אותי.
 יובל: גם את זה הם אמרו לך?
 חגי: ואני אעשה מה שהם אומרים. ואם הם יצוו עלי להרוג אותך, אני אהרוג אותך!
 חגי: אתה תהרוג אותי?!

יובל נרעש ממה שאמר והוא פונה לצאת.

חגי: חכה. בסדר. אני לא אכתוב. חכה. אני לא אכתוב. (יובל מהסס לרגע) הישאר.
 יובל: בשביל מה? כדי שאהרוג אותך גם בלי מצווה של רב?!

הוא פורץ בבכי. חגי מחבק אותו. כעבור רגע יובל מתעשת, מתנתק מחגי ויוצא. גולדשטיין מחייך אל חגי ויוצא אחרי יובל. חגי פונה לקהל.

חגי: מאז לא ראיתי אותו. ניסיתי. שבועות רבים חיכיתי בשער בית הספר. גם אצל אימא שלו. בכל פעם שהוא ראה אותי, הוא שב על עקבותיו ונמלט. בקיץ הוא עזב את הבית. חיפשתי אותו בישיבות בחברון. בהתנחלויות. הוא התחמק. בשנה האחרונה הוא עבר לישיבת "עוד יוסף חי" ביצהר. אחרי שנשרפו כמה מסגדים בפעולות "תג מחיר" הגיעו שוטרים לחקור אותי. לא היה לי הרבה לספר. גם הם לא הצליחו למצוא אותו.

האור כבה לאיטו.

סוף